Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2000/60/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse veepoliitika alane tegevusraamistik, direktiivi 2006/118/EÜ, mis käsitleb põhjavee kaitset reostuse ja seisundi halvenemise eest, ning direktiivi 2008/105/EÜ, mis käsitleb keskkonnakvaliteedi standardeid veepoliitika valdkonnas“

(COM(2022) 540 final – 2022/0344 (COD))

(2023/C 146/07)

Raportöör: **Arnaud SCHWARTZ**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Parlament, 19.1.2023
	nõukogu, 24.1.2023
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 192 lõige 1
Vastutav sektsioon	põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	3.2.2023
Vastuvõtmine täiskogus	22.2.2023
Täiskogu istungjärk nr	576
Hääletuse tulemus	
(poolt/vastu/erapooletuid)	156/01/06

1. **Järeldused ja soovitused**

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab kindlalt Euroopa Komisjoni ettepanekut lisada pinna- ja põhjavee prioriteetsete ainete nimistusse mitu olulist veesaasteainet. Nimistut kasutatakse keemilise seisundi hindamiseks veepoliitika raamdirektiivi alusel. Liikmesriigid peavad jälgima nende sisaldust vees ja tagama, et kvaliteedistandardeid ei rikutaks. Ettepanek oleks tulnud vastu võtta juba mitu aastat tagasi ning see on teretulnud püüe ajakohastada vee keemilise seisundi hindamist.

1.2. Komitee juhib tähelepanu sellele, et puhas vesi on meie ühiskonna ja keskkonna ning sotsiaal-majandusliku tegevuse jaoks asendamatu. Tugev veekaitseraamistik, mis keskendub saaste vähendamisele tekkekohas, toob kasu ökosüsteemidele, veekogude kui puhkealade kasutajatele ja tööstusele ning tagab puhta ja taskukohase joogivee.

1.3. Kuigi algatusega kaasnevad kulud, näiteks reovee puhastamise kulud, rõhutab komitee, et saastamata veest saadav kasu kaalub selle üles, näiteks välditakse kokkupuudet kahjulike kemikaalidega ja joogiveestandardite saavutamiseks on vaja vett vähem puhastada. Kahjulike ainete kasutusmustrite muutmine, vähendamaks nende sisaldust vees, võib ka muud kasu tuua, näiteks vähendada põllumajandusliku toidutööstuse töötajate kokkupuudet kahjulike pestitsiididega.

1.4. Töötervishoiu ja tööohutuse valdkonnas tuleks rohkem ära teha. Komitee palub töötada välja konkreetsed suunised tööstusharudele, mis kasutavad tootmisprotsessides erinevate ainete sisaldusega vett.

1.5. Komitee soovitab liikmesriikidel teha rohkem jõupingutusi, et koguda, korraldada ja tõlgendada veeandmeid, ning seada vajadus keskkonnaandmete järele oma prioriteetide etteotsa. Oluline on vähendada viivitusi andmete esitamisel ja tagada erinäitajad kõigis liikmesriikides.

1.6. Üle 60 %-l Euroopa veekogudest ei ole veepoliitika raamdirektiivi kohaselt ikka veel head keemilist seisundit, ([1]) kuid see ei anna probleemist täielikku ülevaadet, sest praeguses hinnangus ei võeta arvesse kemikaalisegude mõju, mis võib tekkida isegi siis, kui saasteained esinevad nn ohutul tasemel. Rohkem tuleks ära teha selleks, et hinnata ja jälgida ainete koosmõju keskkonnale ja inimtervisele.

1.7. Euroopa vetes leidub ikka veel keelatud pestitsiide. Komitee rõhutab, et järelevalvemeetmed, sealhulgas ebaseadusliku kasutamise ja erandite lõpetamine, peavad jääma kehtima liikmesriikides, kus on avastatud ülemääraseid koguseid, isegi kui need ained on ELi tasandil prioriteetsete ainete nimistust kustutatud.

1.8. Vesi on eluliselt tähtis, kuid üha napim ressurss. Kaks kolmandikku Euroopa kodanikest peab vee kvaliteeti ja/või kvantiteeti oma riigis tõsiseks probleemiks ([2]). Kestliku arengu eesmärgi nr 6 (tagada kõigile puhas vesi ja sanitaartingimused) edukaks rakendamiseks ja kriisi ärahoidmiseks tulevikus tuleb neid probleeme käsitleda võimalikult kiiresti. Liikmesriikide prioriteet peaks olema juurdepääsu hõlbustamine piisavatele ressurssidele, varustusele ja inimressurssidele ning samuti kontrolliasutuste tugevdamine ja kontrolliinspektorite arvu suurendamine.

1.9. Samuti kutsub komitee ELi institutsioone üles hakkama käsitlema veeküsimust prioriteedina ja töötama välja ELi sinise kokkuleppe: see on jõuline püüe prognoosida vajadusi, säilitada veevarusid ja asjakohaselt lahendada veega seotud probleeme tervikliku ja kooskõlastatud tegevuskava kaudu, milles seatakse suuri eesmärke ja võetakse meetmeid, mis on seotud kokkulepitud vahe-eesmärkidega. Komitee esitab 2023. aasta jooksul konkreetseid ettepanekuid ELi sinise kokkuleppe sõlmimiseks.

2. **Taust**

2.1. Komisjoni ettepanekus võtta vastu direktiiv, millega muudetakse veepoliitika raamdirektiivi, keskkonnakvaliteedi standardite direktiivi ja põhjavee direktiivi, esitatakse pinna- ja põhjavee saasteainete muudetud loetelud. Eesmärk on lahendada kaks põhiprobleemi:

— prioriteetsete ainete nimistud on puudulikud ja aegunud ega paku piisavat ökosüsteemide ja inimtervise kaitset veereostusest tulenevate ohtude eest;

— riikide tasandil kehtestatud saasteained ja kvaliteedistandardid on liiga erinevad. Andmete esitamine on koormav, sest seda ei ole kohandatud tänapäeva tehnoloogiaga. Prioriteetsete ainete nimistute muutmise menetlus on liiga pikk.

2.2. Pinnavee puhul tehakse muutmise käigus ettepanek lisada pinnavee prioriteetsete ainete nimistusse 24 ainet (pestitsiidid, ravimid ja tööstuskemikaalid) ning 24st per- ja polüfluoritud alküülühendist (PFASid) koosnev ainerühm, samuti muuta juba loetletud 16 aine keskkonnakvaliteedi standardit ja jätta välja neli ainet, mis ei kujuta endast enam kogu ELi hõlmavat ohtu. Lisaks kehtestatakse kooskõlas põhjavett käsitlevate sätetega pestitsiidide läviväärtus.

2.3. Põhjavee puhul tehakse ettepanek lisada põhjavee direktiivi I lisasse 24st PFASist koosnev ainerühm, kaks antibiootikumi ja mitmeid pestitsiidide metaboliite koos nende kogu ELi hõlmavate piirmääradega. Lisaks kehtestatakse ravimitele läviväärtus. Põhjavee direktiivi II lisasse lisatakse üks ravim, mis tähendab, et liikmesriigid peavad kaaluma riikliku piirmäära kehtestamist.

2.4. Komisjon töötab välja metoodika mikroplastide ja antimikroobikumiresistentsuse geenide seireks, eesmärgiga loetleda need tulevikus saasteainetena.

2.5. Põhjavee saasteainete seire parandamiseks on põhjavee seire puhul muutunud kohustuslikuks jälgimisnimekirja menetlus.

2.6. Vesikonna tasandil reguleeritavaid saasteaineid käsitlevad standardid on ühtlustatud ja need lisatakse keemilise seisundi hindamisse.

([1]) Euroopa Keskkonnaameti aruanne nr 7/2018, „European waters: Assessment of status and pressures 2018“.
([2]) Euroopa Veeühendus (EWA), „Water Manifesto“.

2.7. Liikmesriigid peavad kahe aasta jooksul jälgima mõjupõhiste meetodite abil östrogeenseid aineid. Seda tehakse paralleelselt kolme östrogeense aine tavapärase seirega. Vee raamdirektiivis esitatud keskkonnakvaliteedi standardi määratlust muudetakse, et see hõlmaks mõjupõhiseks seireks kasutatavaid mõjupõhiseid läviväärtusi.

3. **Üldised märkused**

3.1. Rohkem kui 20 aastat pärast veepoliitika raamdirektiivi vastuvõtmist on veereostus Euroopas endiselt laialt levinud probleem, millel on negatiivne mõju veeorganismidele, veekogude kui puhkealade kasutamisele ja inimeste varustamisele joogiveega. See on ka põllumajanduse ja tööstuse jaoks murettekitav. Kahel kolmandikul Euroopa pinnaveekogudest ja veerandil põhjaveekogumitest ei ole ikka veel head keemilist seisundit, ([3]) kuid seda hinnatakse ainult väikese osa saasteainete põhjal ja see ei kajasta veereostuse täielikku ulatust.

3.2. Veereostus tekitab ühiskonnale suuri kulusid, mis on hinnanguliselt 22 miljardit eurot aastas, võttes arvesse ainult toitainetega saastumist ([4]). Kuigi põhimõte „saastaja maksab“ on sätestatud ELi aluslepingutes, ei rakendata seda ikka veel hästi, mis tähendab, et saastekulud on suures osas maksumaksjate kanda ([5]). Inimeste ja keskkonna kokkupuude kahjulike ainetega on väga kulukas ning saastunud vee puhastamine ja töötlemine on kallis. Seepärast tuleb kõik jõupingutused suunata saaste tekke vältimisele.

3.3. Kemikaalide koosmõju oht veeorganismidele ja inimtervisele on hästi teada probleem ning praeguse seire- ja aruandlusraamistiku puuduste kõrvaldamine oli käimasoleva läbivaatamise üks põhipunkte. Arvesse tuleb võtta teadusringkondade järeldusi ja soovitusi, mis on antud nt ELi projektide SOLUTIONS ja NORMAN raames.

3.4. Pinna- ja põhjavee saasteainete loetelusid tuleks muuta vastavalt iga nelja ja kuue aasta järel. Praegune läbivaatamine on hilinenud, sest viimased muudatused seoses pinna- ja põhjavee saasteainetega tehti vastavalt 2013. ja 2014. aastal. See tähendab, et alles neljanda tsükli vesikonna majandamiskavades on uued prioriteetsed ained keemilise seisundi hindamise osa, kusjuures kavandatud vastavuskuupäev on aastal 2033. Võttes arvesse Euroopa vee kehva kvaliteeti ja asjaolu, et kavandatud ained on juba tõestatult kogu ELi vee jaoks ohtlikud, kutsub komitee tungivalt üles võtma viivitamata meetmeid, et vähendada nende ja muude saasteainete kontsentratsiooni kõigis ELi vetes. EL peab reageerima kiiremini teadusandmetele veereostuse kohta ning muutma need õiguslikeks meetmeteks ja lahendusteks. Oluline on ka õiguskaitse kättesaadavus keskkonnaasjades, seega peavad liikmesriigid ja Euroopa Liit tagama tõhusad ja kiiremad kohtu- ja haldusmenetlused ([6]).

3.5. Komitee toetab uute pinna- ja põhjavett mõjutavate saasteainete lisamist prioriteetsete ainete nimistusse. Nende loeteludega nõutakse, et liikmesriigid vähendaksid asjaomaste ainete keskkonda sattumist, ning käivitatakse ka muude direktiivide ([7]) kohaseid meetmeid. Kui aga loetelud ei ole ajakohased või on liiga lühikesed, võib see piirata keskkonnameetmeid. Samuti on saasteaineid enamasti lisatud üksikute ainetena, võtmata arvesse kemikaalisegude mõju.

3.6. Komitee väljendab heameelt selle üle, et PFASid on lisatud 24 ainest koosneva rühmana, millel on läviväärtus, ning peab kiiduväärseks ka pinnavees leiduvate pestitsiidide läviväärtuse ja põhjavees leiduvate ravimite läviväärtuse kehtestamist. Kuigi mõned neist läviväärtustest võivad olla kaitse tagamiseks liiga kõrged, on see kooskõlas kestlikkust toetava kemikaalistrateegia eesmärgiga reguleerida aineid rühmana. Sellised läviväärtused tuleks aga välja töötada ka teiste ainerühmade jaoks, sealhulgas bisfenoolid, püretroidid ja neonikotinoidid.

([3]) Euroopa Keskkonnaameti aruanne nr 9/2021, „Drivers of and pressures arising from selected key water management challenges: A European overview“.

([4]) Euroopa Komisjon, „Green taxation and other economic instruments – Internalising environmental costs to make the polluter pay“.

([5]) Euroopa Kontrollikoja eriaruanne 12/2021 „Põhimõtte „saastaja maksab“ ebajärjekindel kohaldamine ELi keskkonnapoliitikas ja -meetmetes“.

([6]) Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Århusi konventsiooni kohaldamine – õiguskaitse kättesaadavus keskkonnaasjades“ (ELT C 123, 9.4.2021, lk 66).

([7]) Näiteks tuleb läbi vaadata taimekaitsevahendite määruse alusel antud load, kui veepoliitika raamdirektiivis sätestatud keemiline seisund on ohus.

3.7. Kuigi pestitsiidid on keelatud, võivad nad endiselt keskkonnas esineda kas õiguslike erandite, ebaseadusliku kasutamise või aine raskesti laguneva toime tõttu, kujutades ohtu veeorganismidele ja inimtervisele. Suur enamik mõnes liikmesriigis veest leitud pestitsiide, sealhulgas DDT atrasiin ja endosulfaan, ei ole lubatud ([8]). On väga oluline jätkata järelevalvet ja püüdlusi nende esinemise vähendamiseks.

3.8. Tehakse ka ettepanek jätta välja veepoliitika raamdirektiivi artikkel 16 põhjusel, et see on aegunud. See on aga ainult osaliselt õige, sest artikli väljajätmise tulemusena kaotataks prioriteetsete ohtlike ainete järkjärgulise kasutuselt kõrvaldamise 20-aastane tähtaeg. Järkjärgulise kasutuselt kõrvaldamise kohustus, mis on veepoliitika raamdirektiivi üks peamisi eesmärke, on täitmisele pööratav ainult siis, kui see on seotud selge tähtajaga. Juba kehtiva veepoliitika raamdirektiivi kohaselt on järkjärgulise kasutuselt kõrvaldamise kohustust laialdaselt eiratud ning mida ebakonkreetsemaks see muutub, seda enam püüavad ametiasutused seda eirata. See tähendaks tõsist nõrgenemist.

3.9. Viidates kestlikkust toetava kemikaalistrateegia lähenemisviisile „üks aine, üks hindamine“, antakse ettepanekuga keskne roll Euroopa Kemikaaliametile, et see võtaks üle keskkonna-, rahvatervise ja toiduohutuse peadirektoraadi ja Teadusuuringute Ühiskeskuse kohustused vee saasteainete ja nendega seotud kvaliteedistandardite kindlaksmääramisel. Arvestades, et Euroopa Kemikaaliamet tegeleb peamiselt kemikaalidega, mida reguleeritakse REACHi määrusega (kemikaalide registreerimine, hindamine, autoriseerimine ja piiramine), mis ei hõlma pestitsiide ega ravimeid, kutsub komitee kemikaaliametit üles tugevdama oma (juriidilist ja tehnilist) suutlikkust ravimite ja pestitsiidide valdkonnas, et olla võimeline uusi ülesandeid täitma. Samuti soovitab komitee kemikaaliametil teha selles kontekstis koostööd asjatundlike partneritega, muu hulgas piirkondliku tasandi partneritega, nt ülikoolide ja nende laboritega.

3.10. Töötervishoiu ja tööohutuse valdkonnas tuleks rohkem ära teha, näiteks põllumajanduslikus toidutööstuses. Sellega seoses palub komitee töötada välja konkreetsed suunised tööstusharudele, mis kasutavad tootmisprotsessides erinevate ainete sisaldusega vett.

4. **Konkreetsed märkused**

4.1. Komitee väljendab heameelt selle üle, et seireandmed ja nendest tulenev seisund tuleb teha Euroopa Keskkonnaametile ja üldsusele kättesaadavaks vähemalt kord aastas, mitte iga kuue aasta tagant, nagu varem tehti. See annab ajakohasema ülevaate Euroopa vete olukorrast ja edusammudest veepoliitika raamdirektiivi eesmärgi saavutamisel.

4.2. Komitee kiidab heaks sätte kasutada östrogeensete ainete seireks mõjupõhiseid meetodeid. See hõlmab kõigi sarnaste toimetega östrogeensete ainete mõju, mitte ainult nende kolme östrogeense aine mõju, mida jälgitakse tavapäraste keemiliste meetoditega. Kuigi künnisväärtuste lisamine keskkonnakvaliteedi standardi määratlusse annab võimaluse võtta tulevase keemilise seisundi hindamisel kasutusele mõjupõhine koosmõju seire, peaks komisjonil olema õigus esitada delegeeritud õigusakte, et nõuda mõjupõhise seire täiendavat kasutamist.

4.3. Glüfosaadi kvaliteedistandardid on kehtestatud enne tervise-, keskkonna- ja uute riskide teaduskomitee lõpliku arvamuse esitamist, viitamata sellele, et need vaadatakse läbi pärast lõplikku teaduslikku arvamust. See tähendab, et tervise-, keskkonna- ja uute riskide teaduskomitee konsultatsiooni käigus antud kodanikuühiskonna panust ei võeta arvesse. Tervise-, keskkonna- ja uute riskide teaduskomitees tuleks arvesse võtta ka kodanikuühiskonna seisukohti ([9]) kõnealuse lõpliku arvamuse kohta. Veel ei ole hilja, sest glüfosaadi keskkonnakvaliteedi standardite läbivaatamine on alles pooleli, nagu on nõutud veepoliitika raamdirektiivis. See peaks olema aluseks komisjoni ettepanekule pinnavee läviväärtuste kehtestamise kohta.

4.4. Komitee leiab, et ühegi pestitsiidi keskkonnakvaliteedi standard ei tohiks olla kõrgem kui pestitsiidide kavandatud kogusisaldus (0,5 µg/l) ([10]). Seetõttu ei tohiks kasutada joogivee võtmiseks mittekasutatava maismaa pinnavee jaoks kavandatud keskkonnakvaliteedi standardit (86,7 µg/l). Selle asemel soovitab komitee ettevaatusprintsiibile tuginedes, et joogivee võtmiseks kasutatava pinnavee kavandatud keskkonnakvaliteedi standardiga (0,1 µg/l) hõlmataks kogu maismaa pinnavesi. „Muu pinnavee“ keskkonnakvaliteedi standard tuleks seega muuta väärtuseks 0,01 µg/l, järgides tava kasutada „muu pinnavee“ puhul ühe suurusjärgu võrra madalamaid piirmäärasid võrreldes „maismaa pinnaveega“.

([8]) Euroopa pestitsiidivõrgustik ja ühendus „Ecologistas en Acción“, „Ríos hormonados: Contamination of Spanish Rivers with Pesticides“.

([9]) „Joint NGO analysis of the Commission's proposal for a revised list of priority substances for surface and groundwater“.

([10]) COM(2022) 540, I lisa.

4.5. Põhjavees leiduvate pestitsiidide individuaalne piirmäär põhineb sellel, mida oli analüüsimeetodite abil võimalik analüüsida 1990. aastatel ([11]). Pärast seda on tehtud tehnilisi edusamme ja nüüd on võimalik tuvastada väiksemaid kontsentratsioone. Pinnavees on mitmele pestitsiidile kehtestatud madalamad läviväärtused. Komitee peab kahetsusväärseks, et komisjon ei ole pinna- ja põhjavee saasteainete läbivaatamisel muutnud pestitsiidide individuaalset läviväärtust. Põhjavees kohaldatakse taimekaitsevahendite suhtes meelevaldset piirmäära 0,1 µg/l, mis põhineb analüüsimeetoditel. Nüüd on aga olemas täiustatud meetodeid, mis võimaldavad saada teaduslikku teavet, et määrata kindlaks eri ainete tegelikul riskil põhinevad piirmäärad.

4.6. Põhjaveesüsteemide seisundi jälgimiseks puuduvad endiselt näitajad, näiteks temperatuur, hoolimata asjaolust, et teadus pakub juba piisavalt vahendeid asjakohaste kriteeriumide kehtestamiseks. Komitee küsib, miks komisjon ei ole selliseid asjakohaseid kriteeriume oma ettepanekusse lisanud. Need kriteeriumid tuleks lisada põhjavee direktiivi I lisasse kooskõlas põhjavee direktiivi põhjendusega 20 ja artikli 4 lõikega 5 ning need peaksid vastama põhjaveega seotud taotlustele, mis on esitatud Euroopa Parlamendi resolutsioonis veealaste õigusaktide rakendamise kohta (17.12.2020).

Brüssel, 22. veebruar 2023

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Christa SCHWENG

([11]) Vt Euroopa Ravimiameti märkused suunistes veterinaarravimite keskkonna- ja inimterviseriskide hindamise kohta põhjavees ning Euroopa Keskkonnaameti märkused Euroopa maismaa-, ranniku- ja merevee teemakeskuse aruandes nr 1/2020: „Pesticides in European rivers, lakes and groundwater – Data assessment“.